

Döbrentei Kornél

SZOBORAVATÁS

Tóth Ilona vértanúsága
(oratórium)

A szobor: Hószín lepel alatt rejtekezem, mint virágförgeteg borította meggyfamenyasszony, kinek ígélet-gyümölcse keserédes, mert fanyarítja átok is, noha áldott; SZOBOR akkor lehet itt heves foganású, termékeny, akár a barázdáktól karistolt anyaföld, ítélje bár senyvedésre sors-aszály, ha a fajtánk emlékezete nem csak egynapos, halottaknap szolgálatban vállalt virrasztás, az időt gyertyaként virágoztatva el, de örökizzású eszme-pirkadás, SZOBOR csak ott lehet üdén lüktető mementó, ahol lelket belé, teremtő Istenként, a nép lehel, ha érzi: hús a húsából, vér a vérből: ha nem züllesztü üres bábuvá honvesztő feledés, facsaró szagú félsz, ha nem a semmit dongázó kreatúra, amit csak a szembesülés, a megigazulás, a lelkiismeret jellemsorvasztó hiánya dagaszt –; Hogyha csupán kóhéjba zárt meddő tér, bilincstörő szellemiségtől lakatlan, akkor minden áldozat, vértanúság, tudatosan vállalt, brutális halál a megmaradásért, hiábavaló.

Kórus: Hogyha csupán kőhéjba zárt meddő tér,
bilincstörő szellemiségtől lakatlan,
akkor minden áldozat, vértanúság,
tudatosan vállalt, brutális halál
a megmaradásért, hiábavaló.

Szobor: Mennyivel emberibb végzetű akkor
a tenger moráját dajkáló kagyló,
vagy a „búgó kürt az ősi vár fokán”,
s a bús tárogató kristály havasok közt,
ám benne mégis a vérbő tüdejű
szabadság sodró-zengésű lehe jár.
Igazság földi asszonya, aki most
késett jóvátételként fölmutatni
kitakarsz, ugye érzed, bevallani
engem néktek kényszerű gyónás,
feloldozást csak így nyerhet az ország,
az én üdvösségem nem avasodik;
nem egy szoborról, hanem korotokról,
rántod majd le a leplet: tisztasága
vesztett, magából taszítón kivetkezett,
ocsmányan meztelen, a dezodor sem
gyógyír ott, ahol a lélek szaglik.
Tudod-e, igazság földi asszonya,
micsoda konok kérdőjel a bitón
az a vad kampó? Történelmi rozsdá
el nem emészti a kérdést: ÉRDEMES
VOLT ÉRTETEK? A szabadság-vágy meddig
priusz itt még, és a hazaszeretet?
Miért s meddig tűritek, hogy köztetek
uralgva járjanak a főkolomposok,
akik egy kártékony tévtan nevében
megzsarolták, kizsigerelték, aztán
rothadni a szemétdombra vetették
a múltjából ördöngösen kiforgatott
népet, meddig tűritek, hogy vérbírák
és bérügyészek, hóhérok, pribékek
magas nyugdíjból nyájias nagyapaként

– az áldozatoknak nem bocsátva meg –
megrontsák és ellenetek neveljék
az unokákat, azt hiszitek, balgák,
hogy ezek a harcok alatt búzlón gyávák,
idegen tankok takarásában is
vacakul bátrak, akik a hazán szörnyű
bosszút álltak, dögtemetőbe dobták
tetemünket, ezek valóban képesek,
tudnak-e építeni a csontjainkra,
otthonosan halálunkból otthonos
hazát? Barátaim, dévaváriak,
hószín lepel alatt rejtekezem, vagyok
jövővel viselős szűz menyasszony,
engem nem becsstelenített meg a halál,
de jaj nektek, ha az élet titeket.

Vallató: Kuss! Fogjad már be a pofád, fasiszta!
Mi csináltunk belőled orvost, míg te,
gané, kezdet emeltél a néphatalomra,
a világ proletárjaira, és a
testvéri nagy Szovjetunióra,
és most megint téped a szádat,
te, dísznó, szabadság bárcás condrája,
hát nem volt még elég? Kerékbe törünk,
fölnégyelünk, lefejezünk, fölakasztunk
újra meg újra, meg újra meg újra!
A múltunkból maradt annyi jövőnk, hogy
neked meg sose adassék a glóriás
mártírság szentfényű tágassága,
szűk paragrafus-kaloda a tiéd,
a köztörvényes gyilkosé, onnan
már nem szabadulsz, halálfogytiglant kaptál,
olyat, mintha sosem születnél volna meg!

Kórus: Hát nem volt még elég? Kerékbe törünk,
fölnégyelünk, lefejezünk, fölakasztunk
újra meg újra, meg újra meg újra!

Szobor: Akik ennyiszor megölnének, és ily
ádáz dühű kéjjel, csak meghalasztani
tudnak, kiirtani nem! Háromszor
születtem, bár elhulltam Petőfi-hamar.

Földi nő: Hadd valljam meg én, élő asszony a kőnek,
ki mégis a győztes lét foglalata vagy,
múltat megelevenítő képzelet,
én tudom háromszori születésed titkát.
Elsőként vajúdva, kinnak közepette,
az édesanyád szült meg e világra
az Isten tervét még csak nem is sejtve,
hogy a lánya egyszer még géppuskatűzben,
sebesültek, haldokló teremtmények közt
enyhületet hozó tündérként repked,
szárnya szélfeszítette orvosi köpeny;
ekkor születted meg másodszer a pesti
utcán, vérben, szent mocsokban hordott ki
a FORRADALOM,
a kivágott címerű nemzeti zászlón
szabadság-kürtővé tágult a lyuk,
és lett a szülőcsatornád, azon át
kölykedzett téged, áldozati porontyát
a FORRADALOM,
bölcsőd volt minden eszme-magas barikád,
s Molotov-koktél komoly játékszered,
hogy végül a járókád a halálos cella
legyen, bár nem voltál karddal villámló
orléans-i szűz, sem vértől izzamos
mellvértű, fiáért, Munkácsért tépő,
haragos anyatigris Zrínyi Ilona,
voltál mindkettő, kinek fegyvere nem más,
mint gyógyító szándék, orvosi táska,
fecskendő, kötszer, vakmerő honszeretet,
s az élet-szolgalat minden arzenálja,
s kit kötélre juttattak a bal latrok,
hazug vádaktól tákolmány-ítélet,
csak a bitó a szilárd, állíttatott
elrettentésül szörnyűséges példa,

megöltek, de nem lettél hiéna-préda,
végleg nem tudtak elemészteni mégse!
Ím hősín lepel alatt rejtekezel,
alatta hús-vér lényként lüktet a szobrod,
érettünk virraszt benne a lélek,
miattunk ver riadalmasan a szíved,
hogy ocsúdjunk, tűnjék a bárgyú kábaság,
hulljon alá a Krisztust-idéző gyolcs,
fölmutatlak s te megmutatsz minket,
íme harmadik, végső megszületésed.

Kórus: Íme, hősín lepel alatt rejtekezel,
alatta hús-vér lényként lüktet a szobrod,
érettünk virraszt benne a lélek,
miattunk ver riadalmasan a szíved,
hogy ocsúdjunk, tűnjék a bárgyú kábaság,
hulljon alá a Krisztust-idéző gyolcs,
fölmutatlak s te megmutatsz minket,
íme harmadik, végső megszületésed.

Vallató: Bronz, márvány, mind akarnok csinálmány.
Szemfényvesztés minden hősi emlékezés,
ámítás, hogy ily szépnek megmaradt.
Én láttam a bitón a haláltusa
rombolta arcot, a rúttá rontott,
esendő, rángó masszát, még a kendő is
iszonyodott, amivel letakarták.
Nem lehet, hogy annyi rothasztó évtized
után megéledjen újra a szívekben!

Földi nő: Megéledt újra.

Vallató: Cigaretta-árpázzsal éggettük melle
gyöngé halmát, az orrfacsaró pörke-szag
betöltötte a vad vallatószobát,
kétszázás izzóval kínoztuk szemét,
nem lehet, hogy megéledhessen újra!

Földi nő: Megéledt újra!

Vallató: Harapófogóval szaggattuk körmét,
kötőtűvel szurkáltuk a nyelvét,
nem lehet, hogy megéledjen újra!

Földi nő: Megéledt újra!

Vallató: Komisz gumibottal vertük veséjét,
véres vizelet fakadt ütlegünk nyomán,
komisz gumibottal ütöttük a talpát,
lángzó fájdalmú lila tömbbé dagadt,
nem lehet, hogy újra felkelt és jár!

Földi nő: Fölkelt és jár!

Vallató: Tetemét dögtemetőbe vetettük,
fölötte simára rendőrlovakkal
tiprattuk a földet, mementónak sírdomb
se maradjon, emlékéit így örökre
betiltottuk, annyi rothasztó év után
az nem lehet, hogy megéledjen újra.

Földi nő: Megéledt újra.

Vallató: Láttam a halálos zárkán összetörve,
elveszetten várta, hogy érte jöjjenek,
tudta, két perc múlva nem lesz egyéb,
mint élettelenül csüngő rongycsomó.
Remegő szájjal rémülten rebegett,
az nem lehet, hogy elérhetett idáig
tisztán csengőn az akkori halk üzenet.

Földi nő: Tisztán cseng az üzenet.

Szobor: Mint lélekharang, tompán kongnak a léptek,
Az idő gyónni sok, imádkozni kevés,
itt vannak már értem, mit mondhatok néktek?

Ne féljeteK, ne fússatok,
már tovább ne hátráljateK,
ám a gátra kiálljateK.
Én a konok hitet küldöm,
hogy szívetek megbéküljön,
küldök hozzá erőt, sokat,
lebírni hatalmasokat,
legyőzni a gyöngeségeK,
merész lelket adok nékteK,
halálom örökmécs-tüzén
egységbe forrasztalak én,
marakvó, széthúzó népem,
ne időzz mindig csak térden.

Voltam, az legyen oltalmad,
vagyok, az legyen hatalmad,
leszek, az a forradalmad.

Létem feszül ívláng-hídon,
fiaidat győzni hívom,
hogy emelt fővel szabadon
nyerjék meg a békét, akarom,
ne kushadjon mindig térden,
mert akkor nem tud remélni,
a bitó alatt azt kértem,
segélje Isten a népem
szálfa egyenesen élni,
szálfa egyenesen élni.

Lyukasóra, 2003/10.